

Bogen fortjener i høj Grad en ny Udgave. Den hører til det lødigste indenfor den ældre topografiske Litteratur, selv om dens Styrke vel ligger mere i det rent beskrivende, det egentlig topografiske, end i det lokalhistoriske, den er *selv* et betydningsfuldt og indholdsrigt lokalt Kildeskrift. Efter et geografisk Afsnit med Oversigt over Byerne og deres Størrelse, Hartkorn m. m. følger Sognets fysiske Beskaffenhed, om Geologi, Botanik, Zoologi m. m. Herefter skildres i et økonomisk Afsnit Folkemængden, Erhvervene, Husholdningen o. lign. Fjerde Afdeling om Sognets politiske Beskaffenhed begynder mærkeligt nok med Sproget; der gives baade Glossar og Sprogprøver, derefter følger Industrien, Oplysningen, Sæder og Skikke, Overtro — alt dette vilde vi vel næppe kalde »politisk«, men derimod nok Rettens Pleje, Læge- og Jordmoderforhold, Fattigvæsen, Skolevæsen og Præstekaldets Indkomster. I et Anhang nævnes Præster siden Reformationen med korte Biografier.

Som man ser, er der et mangeartet Stof, hvis Tilgængelighed vilde have været lettet yderligere, hvis Udgiveren havde udarbejdet et Register, ligesom hans Noter og Henvisninger giver yderst kærkomne Oplysninger for Brugeren.

H. K. KRISTENSEN: LUNDE SOGN I VESTER HORNE HERRED. Kolding 1923. 184 S.

Der er ved at danne sig en fortræffelig Skik flere Steder i Landet: Sogneraadet eller en Kres af Sognets Beboere henvender sig til en historisk-interesseret Mand, meget ofte Læreren, og sætter ham i Stand til, med Godtgørelse af Rejseudgifter til Arkiverne og med Afholdelse af Trykomkostninger at sammenarbejde, skrive og faa trykt en Sognebeskrivelse. Rigsarkivet har i den forløbne Sommer haft Besøg af ikke saa faa Lærere, øjensynlig oftest fra Jylland, som var udsendt af Sognefolk, og blandt dem var ogsaa Lærer H. K. Kristensen, Frøstrup, hvis Udgivelse af nærværende Sognebog havde opmuntret Nabosognets Outrups Beboere til at forsøge sig paa lignende Vis. Dette Samarbejde mellem Lærer og Sognefolk har ofte ført til Nedsættelsen

af en Slags »Studiekrese«, hvor Sognets historisk-interesserede paatager sig Indsamlingen af den mundtlige Tradition i Sagnet, Sagn, Stednavne, og hvad de gamle ellers mindes om Sognets Liv i svunden Tid, og Læreren gaar i Lag med Arkivundersøgelserne. Det er med største Glæde Dansk historisk Fællesforening og i det hele alle historisk interesserede maa hilse dette nye Vidnesbyrd om, hvor udbredt Interessen for Bygdehistorie og Topografi er i Færd med at blive i vort Land.

Det er ogsaa meget forstaaeligt, at den foreliggende Bog om Lunde Sogn har kunnet interessere Egnens Folk. I et klart og letløbende Sprog — jeg skulde tro, at H. K. Kristensen maa være en fortrinlig Lærer! — og med ægte vestjysk Grundighed og Redelighed er Sognets Historie fortalt, rig paa Enkeltheder og uden Sky for Tal og statistiske Tabeller, som jo i Virkeligheden ogsaa ofte for den tænksomme Læser er langt mere oplysende end lange og tørre Forklaringer.

Efter en egentlig topografisk Indledning følger et lille Afsnit om Oldtidens Mindesmærker, og derefter en kort Oversigt over Landbrug og Bebyggelse. En gammel kongelig »Barfred« ved Lunde Præstegaard gøres til Genstand for et særligt lille Afsnit, og et større Afsnit handler om Herregaardene, Kastkær og Frøstrupgaard med deres skiftende Ejere. Dernæst følger Bogens Hovedafsnit, de enkelte Byer i Sagnet, deres Størrelse, Marknavne, Beboere, Tilliggende, Hartkorn m. m. Efter et lille Afsnit om de haarde Plyndringer i Kejserkrigen og Svenskekrigene, følger et Kapitel om Landbruget efter Udskiftningen med statistiske Tabeller over Kreaturtælling og Arealets Benyttelse. Saa er der Kapitler om Kirken og Kirkens Ejendomme, og om Præsterne; om Skolen og Lærerne. Dernæst et lille Stykke kommunal Historie med Sogneraadvalg og Prøver paa Kommunens Budget til forskellige Tider, samt Mejeribrugets Vækst fra 1884—1922, Landbo-, Husmands- og Haandværkerforeninger, Brugsforening, Skytteforening og andre Sammenslutninger. En fuldstændig Liste over Sognets Lodsejere med Areal, Hartkorn og Ejendomsskyld gives.

Bogen slutter med Kapitler om Stednavne (Udskiftningskortet gengives), Sagn og gamle Fortællinger, af hvilke een har givet

Stof til Folkevisen om »Graa Svend og Tule Vognsen«. Flere af Fortællingerne giver pudsige Udtryk for det vestjyske Lune. Alt i alt en særdeles fornøjelig Bog, der berettiger en til med Forventning at imødesee Lærer Kristensens næste Bog om Outrup Sogn.

**J. ABILDTRUP: ABILDTRUPGAARD OG DENS BEBOERE
1498—1925. Struer 1925. 144 S.**

Det er virkelig noget af en slægtshistorisk Bedrift, Lærer Abildtrup i Lomborg her har ydet, idet det er lykkedes ham at føre en Gren af sin Slægt, Selvejerslægten *Hvid* i Trabjærg, Hjerm Herred, tilbage til Bonden Ib Hvid, som maa være født før 1390, og hvis Slægt sad i Trabjærg i c. 100 Aar, før den flyttede til Abildtrupgaard, hvor den sad i de følgende 200 Aar, indtil c. 1694. Netop fordi det drejer sig om en gammel Selvejerslægt, der ofte bliver ved at bo længe paa samme Gaard, og hvis Valgfrihed af nyt Opholdssted i Egnen er stærkt begrænset, er det muligt at følge Slægten med samme Sikkerhed som en adelig Slægt selv i disse fjerne Tider før Kirkebøgerne. De Grunde Forf. anfører (S. 11 f.) for sin Formodning om Identiteten af Anders Hvid i Abildtrup 1498 og i Trabjærg 1500—1522, er saa overbevisende, at der ikke synes at være ringeste Rum for Tvivl.

Foruden denne Slægts Historie behandler Forf. tillige Slægterne *Qwie* i Kviesgaard, *Nyegaard* i Borris og *Købke* i Vorgod, foruden at han kommer til at strejfe mangfoldige andre Bondeslægter fra disse Egne (der er et fortrinligt Register til Bogen!). Med berettiget Stolthed kan Forf. altsaa give sin Bog Undertitlen: En Slægtshistorie gennem ca. 550 Aar.

En højst ualmindelig Historie for en vestjysk Bondekarl fik *Christen Nielsen Nyegaard*, f. i S. Omme 1767, hvis sjældent interessante Levnedsskildring, optegnet af hans Søn Christen Christensen Abildtrup, gengives i Bogen. Han begynder som Tjenestekarl i Sønderjyllands Marskegn (Daler Sogn), kommer dernæst til Søs med en Skipper, der sejler til Amsterdam. Herfra tager han Hyre til Konstantinopel, og rejser efter at være undsluppen Pesten, videre til Smyrna og atter tilbage til Amsterdam. Senere